

Complexnummer: 514857

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Gebouwcomplex

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

514858, 514859

Woonplaats

Grou

Gemeente

Leeuwarden

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdobject

Stationsweg 1, 9001 ED te Grou

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex bestaat uit het GEMEENTEHUIS van de voormalige gemeente Idaarderadeel met twee DIENSTWONINGEN. De bouw van het gemeentehuis en de woningen werd aangevangen in 1941 en voltooid in 1942; beide naar ontwerp van A.J. Kropholler uit Wassenaar in de stijl van de Delftse School. Aannemer was R. de Jong uit Grou. H. de Hoop van het architectenbureau hield toezicht op het werk. De dienstwoningen bevinden zich aan de achterzijde van het raadhuis. Het zijn twee-onder-een-kap woningen: huisnummer 2 was bestemd voor de bode-conciërge van het gemeentehuis en huisnummer 4 voor de gemeente-veldwachter. De woningen hebben een indeling in spiegelbeeld. De gerealiseerde woningen zijn gewijzigd ten opzichte van de bouwtekeningen. Er is namelijk een gezamenlijke keukenuitbouw in het midden van de 'spiegelas' gerealiseerd in plaats van twee separate aan elke zijde van de woning. De bij het gemeentehuis behorende tuin met vijver, naar ontwerp van T. Versteeg uit Naarden, werd in 1960 opgeofferd aan het parkeerterrein.

Waardering

Het gemeentehuis van Idaarderadeel met dienstwoningen, gebouwd in 1941 en voltooid in 1942 naar ontwerp van A.J. Kropholler uit Wassenaar in de stijl van de Delftse School, zijn van algemeen cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- als bijzondere object voor de geschiedenis van de architectuur, in het bijzonder voor de verspreiding van de Delftse School-stijl, waarvan Kropholler indertijd een belangrijke vertolker was,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de zeer hoge mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp van het totale complex,
- als schoolvoorbeeld voor het oeuvre van de architect,
- vanwege de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur van het gemeentehuis, namelijk het herleiden van de functies aan de detaillering van het exterieur,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object voor de verdere ontwikkeling van de dorpsuitbreiding,
- als beeldbepalend element voor het aanzicht van het dorp,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur, het interieur en interieuronderdelen,
- vanwege de bijzondere betekenis van de dienstwoningen, in zowel functionele als formele relatie tot het gemeentehuis,
- vanwege de bijzondere betekenis van de dienstwoningen als functioneel en essentieel onderdeel van het complex,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur, en van huisnummer 2 bovendien van het interieur en interieuronderdelen,
- vanwege de hoge mate van architectuurhistorische zeldzaamheid in Friesland.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514858

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 februari 2000
Kadaster deel/nr	82687/155

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Grou		Leeuwarden		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Stationsweg	1			9001 ED	Grou		
Kievitstraat	2 a	a		9001 EN	Grou		
Stationsweg	1 a	a		9001 ED	Grou		
Stationsweg	1 b	b		9001 ED	Grou		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Grouw	A				7408		

Omschrijving**

Inleiding

De bouw van het GEMEENTEHUIS, lokaal bekend als het raadhuis, van de voormalige gemeente Idaarderadeel te Grou werd aangevangen in 1941 en voltooid in 1942 naar ontwerp van A.J. Kropholler uit Wassenaar in de stijl van de Delftse School. Aannemer was R. de Jong uit Grou. H. de Hoop van het architectenbureau hield toezicht op het werk. Het geglazuurde tegelwerk werd geleverd door de steenfabriek Ouderzorg te Leiderdorp. De natuursteen werd geleverd door de firma J. Rinse te Amsterdam; het beeldhouwwerk is van de uit Workum afkomstige beeldhouwer Tjipke Visser. Het hang- en sluitwerk kwam van A. de Wildt te Rotterdam, en naar verluidt gesmeed door K. Wedman, smid te Grou; de Artlux-goten zijn van de firma Kool en Wildeboer te Amsterdam. De gesmede ijzeren lantaarn boven de hoofdingang werd uitgevoerd door de Volkshogeschool 'Allardsoog' bij Bakkeveen. Het glas-in-lood met geslepen voorstellingen in gedoubleerd- en geëët glas werd geleverd door A.C. Boedijn. Het meubilair is eveneens ontworpen door A.J. Kropholler. De bijbehorende tuin met vijver, naar ontwerp van T. Versteeg uit Naarden, werd in 1960 opgeofferd aan het parkeerterrein.

Omschrijving

Het gemeentehuis heeft een rechthoekige plattegrond en is opgetrokken in drie bouwlagen: souterrain, bel étage en verdieping. Het geheel wordt afgesloten door een zadeldak, belegd met Hollandse pannen, tussen topgevels met schoorstenen op de nokhoeken; op

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de betonnen dekplaten van de schoormonden sier-smeedwerk en op de meest westelijke een windroos en windvaan in de vorm van een zeilschouw. De gebruikte handvormbakstenen zijn van een groot formaat, zat en vol gemetseld en niet nagevoegd, in halfsteensverband met spouw. De natuurstenen goot op klossen vormt de horizontale afsluiting van de gevel. De korte gevels hebben uitkragende schouders met een natuurstenen aanzetsteen en een geknikte waterlijst. De lichtopeningen zijn overwegend uitgevoerd in staal en onder een anderhalfsteens strekklag.

Het gebouw staat met de nok parallel aan het voorplein; de voorgevel is symmetrisch ingedeeld waarbij het middendeel is geaccentueerd door een dubbele trap met bordes naar de hoofdingang. De gemetselde balustrade van de trap is afgedekt met natuursteen; onder de borstwering van het bordes is een rand tegels versierd met waterleliebladen. Bij de aantrede en aan weerszijden van het bordes is de balustrade verdikt tot kolommen en voorzien van beeldhouwwerk, respectievelijk voorstellend baarzen en heraldische leeuwen met de wapens van Nederland en Friesland. De getoogde toegang ligt in een rondboognis met sprong. De rondboog is op de geboorten versterkt met natuursteen. De geverniste deuren zijn versierd met gesmeed, zwaar deurbeslag. De deuromlijsting van baksteen en natuurstenen blokken is aan de bovenzijde afgesloten door een rechte strekklag. Daar boven een lunet met rondboogvenster en aan beide zijden tegeltableaux met een zeilschouw en een zwaan, waarvan de contourlijnen in diep-reliëf. Boven de portaalnis een smeedijzeren lantaarn; een gedeeltelijk geglazuurd keramisch tableau met in reliëf het gekroonde wapenschild van Idaarderadeel op lauwertakken; daar boven een gedenksteen met het jaartal 1942.

In het souterrain twee vierruits-vensters met traliewerk, onder anderhalfsteens strekklag. Op de hoeken van de bel étage zijn grote negenruits-vensters en ter hoogte van de trappen aan elke zijde twee rondboogvensters onder een rollaag. Op de verdieping gepaarde vensters: op de hoeken vier-ruits- en boven de entree enkelruits met glas-in-lood. Op de voet van het dakschild, in het midden, is een bakstenen dakkapel met uitkragende schouders en een natuurstenen waterlijst geplaatst. Deze wordt bekroond met een eenvoudig beeldhouwwerk in reliëf, voorstellend een vereenvoudigde boom. In de dakkapel zijn twee zolderluiken.

In de oostelijke zijgevel in het souterrain zijn een dienstingang met een vierruits-zijraam en traliewerk en twee vierruitsvensters: alle onder een anderhalfsteens strekklag. Als decoratief element zijn de strop en schieter van een anker in kolossale afmetingen aangebracht. In de geveltop twee houten vierruits-vensters. Op de bel étage en de verdieping drie gepaarde zesruits-vensters en lichtsleuven.

De achtergevel is horizontaal in drieën verdeeld: in het rechter gedeelte in het souterrain twee rondboog porte briséés van ongelijke breedte; op de muurdam een buitenlantaarn; op de hoek een eenmaal versneden steunbeer. De deuren hebben gesmeed, zwaar hang- en sluitwerk; op de verdieping drie zesruits-vensters; in het gevelvlak erboven twee smalle verticale vensters. Het middendeel heeft over alle drie bouwlagen vier lichtopeningen: van onder naar boven vierruits-, zesruits- en drieruits-vensters met horizontale roedeverdeling en glas-in-lood. Het middendeel wordt benadrukt door een houten dakkapel in het dakschild, voorzien van een vierruits-venster en bekroond door een uilenbord. In het linker gedeelte van de gevel in het souterrain vier vierruits-vensters, op de bel étage twee kleine ramen en een zesruits-venster en op de verdieping twee smalle tweeruits-vensters.

De achtergevel is afgesloten door een eenvoudige houten gootlijst op de muur.

In de westelijke zijgevel heeft het souterrain twee vierruits-vensters met traliewerk, twee zesruits-vensters en een deur in een rondboogportiek, waarboven een gesmede lantaarn met het opschrift POLITIE: De gevel van de bel étage is doorbroken met een lager geplaatst vierruits-venster en twee gepaarde zesruits-vensters. In de gevel van de verdieping zijn drie gepaarde zesruits-vensters met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

een natuurstenen wisseldorpel. In de geveltop twee houten vierruits-vensters.

Het INTERIEUR van het gemeentehuis heeft nog de oorspronkelijke indeling en gedeeltelijk oorspronkelijk meubilair. Het interieur is opgetrokken in schoon metselwerk van een lichtbruine baksteen en de lambrizingen in bruin geglaazuurde baksteen. Alle ruimten zijn te bereiken via de centrale verkeersruimte: de traphal. De hal ontvangt natuurlijk licht door de glas-in-lood vensters aan beide zijden. Aan de zuidzijde zijn dierenriemtekens in rood glas en aan de noordzijde symbolen uit de flora en fauna van de vier jaargetijden in blauw glas. Tot de waardevolle onderdelen behoren onder andere het tochtportaal, de bodekamer, de hal met rood marmeren vloer, kolommen en bordestrap, de loketten voor de verschillende afdelingen en de sanitaire ruimten; op de verdieping in de hal het beeldhouwwerk van wolfshonden door Tj. Visser, en de voormalige raadzaal. In de hal en boven de deuren van de zalen zijn tegeltableaux met Friese zegswijzen, Latijnse spreuken en symbolische voorstellingen. Een deel van de voormalige raadzaal is door een arcade afgescheiden van de publieke tribune; op de achterwand de dertien heraldische wapens van de grietmangeslachten van Idaarderadeel. Tot de waardevolle meubilering behoren onder andere de lampen in de hal, de kroonluchter in de voormalige raadzaal, de zitbanken voor de bezoekers en de tapijten voor de raad- en trouwzaal. Het meubilair in de voormalige raadzaal is gedeeltelijk afkomstig uit de trouwzaal en versierd met gegutste, symbolische voorstellingen. De raadzaal heeft een houten lambrizing en een kroonluchter met uit koper geslagen voorstellingen van zeilschouwen.

Waardering

Het gemeentehuis te Grou, gebouwd in 1941 en voltooid in 1942 naar ontwerp van A.J. Kropholler uit Wassenaar in de stijl van de Delftse School, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzonder object voor de geschiedenis van de architectuur, in het bijzonder voor de verspreiding van de Delftse School-stijl, waarvan Kropholler indertijd een belangrijke vertolker was,
- vanwege de zeer hoge mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- als schoolvoorbeeld voor het oeuvre van de architect,
- vanwege de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur, namelijk het herleiden van de functies aan de detaillering van het exterieur,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object voor de verdere ontwikkeling van de dorpsuitbreiding,
- als beeldbepalend element voor het aanzicht van het dorp,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur, het interieur en interieuronderdelen,
- vanwege de hoge mate van architectuurhistorische zeldzaamheid in Friesland.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Bestuursgebouw en onderdl

Functie

Gemeentehuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514859

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 februari 2000
Kadaster deel/nr	82687/183

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Grou		Leeuwarden		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Kievitstraat	2			9001 EN	Grou		
Kievitstraat	4			9001 EN	Grou		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Grou		A				7414	
Grou		A				7410	

Omschrijving**

Inleiding

De bouw van de DIENSTWONINGEN liep min of meer parallel aan de bouw van het gemeentehuis, namelijk vanaf 1941. Ze werden voltooid in 1942. De woningen zijn ontworpen door A.J. Kropholler uit Wassenaar in de stijl van de Delftse School en daarbij sterk gerelateerd aan het gemeentehuis. Aannemer was R. de Jong uit Grou. H. de Hoop van het architectenbureau hield toezicht op het werk. De woningen hebben een spiegelbeeldige indeling. De twee-onder-een-kap zijn ten opzichte van de bouwtekeningen gewijzigd doordat er geen twee separate keukenuitbouwen aan elke zijde zijn gerealiseerd, maar één gecombineerde in het midden. De dienstwoningen zijn onder één kap gebouwd en bevinden zich aan de achterzijde van het gemeentehuis; huisnummer 2 was bestemd voor de bode-conciërge van het gemeentehuis en huisnummer 4 voor de gemeente-veldwachter. Huisnummer twee is de meest oorspronkelijke woning; huisnummer vier is ingrijpend gewijzigd en de bescherming heeft bij deze woning alleen betrekking op het exterieur.

Omschrijving

Het woningblok van twee woningen onder één kap met contemporaine uitbouw heeft een T-vormige plattegrond. Het woningblokje en de aanbouwen bestaan uit één bouwlaag onder zadeldak met ingezwenkte dakschilden, belegd met rode ongeglazuurde verbeterde Hollandse pannen; zinken mastgoten. Op de nokhoeken van de woningen gemetselde schoorstenen. De muren zijn opgetrokken in roodbruine handvorm bakstenen in halfsteensverband met spouwmuur, vol en zat gemetseld en niet nagevoegd. Op de hoeken uitkragingen. Alle lichtopeningen hebben gietijzeren vensters onder een anderhalfsteens streklaag.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voorgevel heeft in het midden de beide toegangen tot de woningen, met terazzo-dorpel; elke woning heeft een enkelruits-venster met boven en zijlichten. In de zuidgevel bevinden zich twee zesruits-vensters, stolp-ramen; in de geveltop twee vierruits uitzetramen.

In de noordgevel een zesruits stolpraam; in de geveltop twee vierruits uitzetramen. De achtergevel wordt gedeeltelijk oversneden door de contemporaine aanbouw met onder andere keuken en bijkeuken. De achtergevel van het woonhuis bevat twee zesruits-vensters; op de muurdam tussen beide ramen een versterking in natuursteen (Anstrude). In de aanbouw twee vierruits-vensters en een achterdeur. In de achtergevel is het middengedeelte doorgemetseld tot een gemetselde dakkapel; in huisnummer 2 zit nog een oorspronkelijk valraam.

De indeling van het INTERIEUR van huisnummer 2 is grotendeels oorspronkelijk, dan wel herkenbaar, gebleven. De indeling bestaat uit een gang, waaraan kamers-en-suite (de schuifdeuren liggen in het raadhuis); op de zolderverdieping oorspronkelijk twee slaapkamers en een vliering. De gang komt uit in de keuken in de aanbouw; in de gang is een trap naar de zolderverdieping. Tot de waardevolle elementen behoren onder meer de paneeldeuren, gedeeltelijk met het oorspronkelijke hang- en sluitwerk, het eenvoudige gips-plafond en de natuurstenen schoorsteenmantels in de hoeken van de kamers; in de keuken onder meer een oorspronkelijke keukenkast en terazzo-aanrecht; de balustrade van de trap bestaat uit eenvoudige gezaagde versiering.

Waardering

De dienstwoningen, gebouwd vanaf 1941 en voltooid in 1942 door R. de Jong uit Grou, naar ontwerp van A.J. Kropholler uit Wassenaar, in de stijl van de Delftse School, zijn van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzonder object voor de geschiedenis van de architectuur, in het bijzonder voor de verspreiding van de Delftse School-stijl, waarvan Kropholler indertijd een belangrijke vertolker was,
- vanwege de redelijke mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object in, zowel functionele- als formele relatie tot het raadhuis,
- als functioneel en essentieel onderdeel van het complex,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur en van huisnummer 2 bovendien van het interieur en interieuronderdelen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Dienstwoning(K4)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument